

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

Talouden ohjausjärjestelmät pk-yrityksissä

2010

Raita Tyrisevä

TILINPÄÄTÖSANALYYSI ELINKEINOKALATALOUDEN YRITYKSISTÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous | Talouden ohjausjärjestelmät pk-yrityksissä

Marraskuu 2010 | 43 sivua

Ohjaaja: Jari Leppihalme

Raita Tyrisevä

TILINPÄÄTÖSANALYYSI ELINKEINOKALATALOUDEN YRITYKSISTÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tilinpäätösanalyysit elinkeinokalatalouden kolmesta toimialasta: kalanjalostus ja tukkukauppa, vesiviljely sekä kalastus. Työ tehtiin toimeksiantona Varsinais-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Kalatalouspalvelut-ryhmälle. Tutkimus lähti toimeksiantajan tarpeesta saada yritysten tilinpäätöstietoihin perustuvaa tietoa toimialojen taloudellisesta tilanteesta ja kehityksestä vuosilta 2005–2009. Yksittäisten yritysten analyysejä käytetään hyväksi investointitukien myöntämispäätöksissä. Toimiala-analyysejä pyritään myös käyttämään apuvälineenä arvioidessa tukien vaikuttavuutta ja tukipolitiikan linjauksia.

Tutkimuksen teoriaosassa tarkastellaan tilinpäätösanalyysin käsitteitä ja menetelmiä. Tilinpäätösanalyysin vaiheet ja tilinpäätösten standardointi käydään läpi. Erytystä huomiota kiinnitetään tunnuslukujen laskentakaavoihin ja lukujen tulkintaan. Tutkimuksen empiirisessä osassa elinkeinokalatalouden yritysten tilinpäätökset viiden vuoden ajalta syötettiin Navita Yritysmalli analysointiohjelmaan, minkä jälkeen tiedot yhdistettiin toimialoittain. Analysointi tapahtui laskemalla valikoituja kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja.

Tutkimuksen perusteella kannattavuus kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla on ollut vähintään tyydyttävää. Maksuvalmiuden tunnusluku parani koko seurantakauden ajan, mutta jäi kuitenkin tyydyttävälle tasolle. Vakavaraisuus oli tyydyttävää ja laski viimeisen kahden tilikauden aikana. Tarkasteluperiodin aikana vesiviljely-toimialan rakenteellinen kannattavuus oli hyvää, mutta vain tyydyttävää sijoitetun pääoman näkökulmasta. Maksuvalmius on ollut heikkoa mutta vakavaraisuus hyvää melkein kaikkien laskettujen tunnuslukujen perusteella. Kalastus-toimialalla toimivien yritysten pienuuden vuoksi otos jäi kovin pieneksi eikä toimialakohtaisen analyysin teko ollut mielekäästä.

ASIASANAT:

Tilinpäätösanalyysi, tunnusluvut, kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus, kalatalous

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business | Financial Management in Small and Medium-sized Companies

November 2010 | 43 pages

Instructor: Jari Leppihalme

Raita Tyrisevä

FINANCIAL ANALYSIS OF THE FISHING INDUSTRY

The purpose of this study is to produce financial analyses of the three sectors of the fishing industry. These are fish processing and wholesale, aquaculture and fishing. The study was assigned by the Centre for Economic Development, Transport and the Environment for Southwest Finland. The principal had a demand for obtaining information about the sectors' economic situation and its development based on the financial statements from the years 2005–2009. The financial analyses of the individual companies are useful when granting investment subsidies. The sector analyses are hoped to become a tool when assessing the efficiency of the subsidies and the redefinition of policies.

The theoretical section of this thesis covers the different concepts and phases of financial analysis. It also addresses the adjustments of the financial statements. Special attention is paid to the calculating and interpreting the key figures. In the empirical section of the thesis the financial statements from the individual companies of the fishing industry from a five-year period were entered into the Navita Corporate Model software before combining them and creating the sector analyses. The selected key figures indicating profitability, liquidity and solvency are calculated and interpreted.

The study revealed that the profitability of the fish processing and wholesale sector was satisfactory at the least. Indicator showed that the liquidity ameliorated but remained satisfactory. The solvency of the sector could not reach good values and degraded during the last two years of the reference period. The structural profitability of the aquaculture sector reached good values but from the point of view of the invested capital it was only satisfactory. The liquidity remained at a satisfying level and at the same time the majority of the key figures of solvency got good values. The sample of the fishing sector fell short of the target and the formation of the analysis was not reasonable. Therefore all the goals were not achieved.

KEYWORDS:

Financial analysis, key figures, profitability, liquidity, solvency, fishing industry

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TILINPÄÄTÖSANALYYSI	9
2.1 Tilinpäätösasiakirjat	9
2.2 Tilinpäätösanalyysin vaiheet	10
2.3 Tilinpäätösten standardointi	11
2.3.1 Tuloslaskelman oikaisut	11
2.3.2 Taseen oikaisut	12
2.4 Analyysitasot	14
2.5 Tunnusluvut	16
2.5.1 Kannattavuus	16
2.5.2 Maksuvalmius	18
2.5.3 Vakavaraisuus	19
2.5.4 Tunnuksluvanalyysin haasteita	21
3 CASE: ELINKEINOKALATALOUDEN YRITYSTEN TUNNUSLUKUANALYYSI	23
3.1 Aineiston käsittely ja analyysin kulku	23
3.2 Kalanjalostus ja tukkukauppa	28
3.3 Vesiviljely	34
4 JOHTOPÄÄTÖKSET	40
LÄHTEET	43
KUVAT	
Kuva 1. Johdon raportit - tunnuslukuyhteenveto.	26
KUVIOT	
Kuvio 1. Analyysin prosessikaavio.	24
Kuvio 2. Liikevaihdon kehitys vuosina 2005–2009 kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla.	29
Kuvio 3. Nettotulosprosentin kehitys vuosina 2005–2009 kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla.	30
Kuvio 4. Omavaraisuusasteen kehitys vuosina 2005–2009 kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla.	33
Kuvio 5. Gearingin kehitys vuosina 2005–2009 kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla.	34
Kuvio 6. Liikevaihdon kehitys vuosina 2005–2009 vesiviljely-toimialalla.	35
Kuvio 7. Nettotulosprosentin kehitys vuosina 2005–2009 vesiviljely-toimialalla.	36
Kuvio 8. Omavaraisuusasteen kehitys vuosina 2005–2009 vesiviljely-toimialalla.	38
Kuvio 9. Gearingin kehitys vuosina 2005–2009 vesiviljely-toimialalla.	39

TAULUKOT

Taulukko 1. Sijoitetun pääoman tuotto-% kehitys vuosina 2006–2009 kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla.	31
Taulukko 2. Sijoitetun pääoman tuotto-% kehitys vuosina 2006–2009 vesiviljelytoimialalla.	37

1 Johdanto

Suomen lukuisat vesistöt ja kalan suosio elintarvikkeena mahdollistavat kalatalouden toimimisen elinkeinona Suomessa. Elinkeinokalatalous on perinteisesti jaettu kolmeen toimialaan niiden erilaisten piirteiden vuoksi. Ne ovat kalanjalostus ja tukkukauppa, vesiviljely sekä kalastus, joka sisältää sekä meri- että sisävesikalastuksen. Kalanjalostus ja tukkukauppa -toimiala on työllistävin ja tuottaa suurimman osan kalatalouden kokonaistuotoista. Kalatalous elinkeinona on jakautunut koko Suomeen, mutta erityisen tärkeä taloudellisesti ja sosiaalisesti se on harvaan asutuilla alueilla, missä vaihtoehtoisia elinkeinoja on vaikea löytää.

Suomen elinkeinokalatalouden vahvuuksia ovat seuraavat: kala on arvostettu, turvallinen ja terveellinen elintarvike, sen kulutus on vakaata, kalatautilitilanne on hyvä sekä infrastruktuurin ja tekniikan taso on korkea. Heikkouksina pidetään esimerkiksi kotimaisen kalan kausi- ja laatuvaihteluita, sisäisen yhteistyön puutetta ja alhaisesta hintatasosta johtuvaa heikkoa kannattavuutta.

Tässä tutkimuksessa selvitetään elinkeinokalatalouden yritysten taloudellista tilannetta tilinpäätösanalyysin avulla. Tutkimukseen on valikoitu noin sata Suomessa toimivaa elinkeinokalatalousyritystä. Ehtona on, että ne ovat saaneet Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämää taloudellista tukea. Yritysten tilinpäätökset vuosilta 2005–2009 analysoidaan ja jaetaan toimialoittain.

Tutkimus tehdään toimeksiantajan, Varsinais-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (jäljempänä ELY-keskus) Maaseutu ja energia -yksikön Kalatalouspalvelut-ryhmän, pyynnöstä ja tarpeesta. Yksitoista Suomen ELY-keskusta myöntää Euroopan Kalatalousrahastosta (jäljempänä EKTR) investointi- ja kehittämistukia elinkeinokalatalousyrityksille. Tutkimus rahoitetaan EKTR:n teknisen avun toimintalinjasta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa ELY-keskukselle toimiala-analyysit kolmesta aikaisemmin mainitusta elinkeinokalatalouden toimialasta. ELY-keskus saa näistä analyyseistä perusteellista tietoa toimialojen taloudellisesta kehityksestä. Analyysejä pyritään myös käyttämään hyödyksi suunniteltaessa tukipolitiikan linjauksia sekä arvioitaessa tukien vaikuttavuutta. Yksittäisten yritysten analyyseistä on suurta hyötyä rahoituspäätöksiä tehtäessä. Tarkoituksena on myös tuottaa palvelu kaikille muille kalatalouspalveluita hoitaville ELY-keskuksille ja niissä rahoituspäätöksiä tekeville henkilöille sekä itse yrityksille.

Tukea hakevan yrityksen talous vaikuttaa vahvasti EKTR-tukipäätökseen. Viiden vuoden tilinpäätösten syöttäminen yhteen tiedostoon helpottaa tuen myöntäjien työtä, kun he näkevät yrityksen kehityksen ja taloudellisen tilanteen suoraan. Kalatalouspalvelut-ryhmän työntekijöitä kiinnostaa erityisesti toimialan kehitys.

Tilinpäätösten kokoaminen alkoi ELY-keskuksen omasta arkistosta. Suuri osa tutkimukseen osallistuneista varsinaissuomalaisista yrityksistä on toimittanut tilinpäätökset ELY-keskukselle. Puuttuvat, erityisesti vuoden 2009, tilinpäätökset pyydettiin yrityksiltä kirjeitse. Muita maan ELY-keskuksia pyydettiin toimittamaan tilinpäätöksiä viiden vuoden ajalta tutkimukseen sopiviksi kokemistaan yrityksistä. Pyyntö ei kuitenkaan saanut kaikkialta positiivista vastakaikua joten tilinpäätökset päädyttiin ostamaan Patentti- ja rekisterihallitukselta. Joiltakin kalatalouspalveluita hoitavilta ELY-keskuksilta saatiin lista osakeyhtiöistä ja tilinpäätökset muista yrityksistä.

Kokoon kerättyjen noin sadan yrityksen tilinpäätökset syötettiin Navita Yritysmalli -ohjelmaan. Ohjelmaan kuuluvan toiminnon avulla tiedot siirrettiin Excelliin. Kaikkien yritysten tilinpäätöstietojen valmistuttua muodostettiin kolme Excel-taulukkoa, joihin koottiin koko maan tulokset toimialoittain. Saadut tulokset syötettiin takaisin Navitaan, joka tuotti tunnuslukuanalyysin toimialoittain.

Navita Yritysmallin tuottamat tunnusluvut voidaan jakaa kolmeen ryhmään: kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut. Näistä

jokaisesta ryhmästä valittiin muutama kuvaamaan kunkin toimialan taloudellista tilannetta. Case-osuudessa analysoitaviksi tunnusluvuiksi tai tilinpäätöksen eriksi valikoituivat liikevaihto, nettotulosprosentti, sijoitetun pääoman tuotto prosentti, quick ratio, omavaraisuusaste ja gearing. Nämä tunnusluvut valikoitiin yhdessä toimeksiantajan kanssa, sillä ne kuvaavat kattavasti kunkin tunnuslukuryhmän tilaa eri näkökulmista.

Työ tuottaa myös palvelun kaikille analyysiin mukaan otetuille yrityksille. Jokaisesta yrityksestä kootaan raportit ja useita taulukoita havainnollistamaan tunnuslukuja. Kaikille noin sadalle yritykselle lähetetään kyseisen yrityksen tilinpäätösanalyysit. Ne toimitetaan myös alueellisille ELY-keskuksille. Toimiala-analyysit tulevat Maa- ja metsätalousministeriön sekä alueellisten ELY-keskusten käyttöön.

2 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätösanalyysiä käytetään taloudellisen tilanteen vertailussa yritysten kesken. Se on myös oiva keino yrityksen taloudellisen tilanteen ja sen kehittymisen seurannassa tietyllä aikajaksolla. Analyysi ja sen tuottama tieto on keskeisessä asemassa yrityksen arvioimisessa ja taloutta koskevissa päätöksenteoissa. (Kallunki, Lantto & Sahlström 2008, 11.) Tilinpäätösanalyysi selvittää yrityksen kannattavuutta, rahoitusta ja taloudellisia toimintaedellytyksiä. Analyysi tehdään virallisten tilinpäätöstietojen pohjalta. (Niskanen & Niskanen 2004, 8.) Tilinpäätösanalyysin lukijoita ja tulkitsijoita on yhtä monta kuin yrityksen sidosryhmiä. Lukijoilla voi olla hyvinkin erilaiset intressit ja painotukset tutkiessaan analyysiä. Esimerkiksi viranomaisia kiinnostaa taloudellinen tulos, jonka mukaan veroja kannetaan, ja yrityksen työntekijät ovat kiinnostuneita taloudellisesta kehityksestä ja sitä kautta työpaikan säilymisestä. (Niskanen & Niskanen 2004, 13–17.)

2.1 Tilinpäätösasiakirjat

Kirjapitolaki ja -asetus sisältävät määräykset kirjanpitovelvollisten tilinpäätöksistä ja niistä muodostettavista asiakirjoista. Myös osakeyhtiö-, arvopaperimarkkina- ja verolait säätelevät erityisesti osakeyhtiöiden tilinpäätöstiedottamista. Laeissa ja asetuksissa on helpotuksia pienempien yritysten velvollisuuksiin. Jokaisen Suomessa toimivan yrityksen on laadittava toiminnastaan tilikauden tuloksen muodostumista kuvaava tuloslaskelma, taloudellista asemaa kuvaava tase sekä liitetiedot. Näissä asiakirjoissa täytyy olla myös edellisen tilikauden luvut vertailutietoina. Erityisesti isoja ja julkisia osakeyhtiöitä koskee myös vaatimus laatia rahoituslaskelma ja toimintakertomus. Konserniyhtiöiden tulee lisäksi laatia konsernitilinpäätös ja julkisten yhtiöiden erinäisiä pörssitiedotteita. (Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 35.)

Tilintarkastuslain velvoittamat yritykset tarkastuttavat tilinpäätöksensä ulkopuolisella tilintarkastajalla. Tilintarkastaja tarkastaa, että virallinen tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen toiminnasta. (Salmi 2006,

83.) Tilinpäätös tulee laatia neljän kuukauden sisällä tilikauden päättymisestä ja tilintarkastuslaissa mainittujen yritysten ja yhteisöjen on toimitettava tilinpäätös rekisteröitäväksi Patentti- ja rekisterihallitukselle kuuden kuukauden sisällä tilikauden päättymisestä (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336).

2.2 Tilinpäätösanalyysin vaiheet

Ensimmäinen vaihe tilinpäätösanalyysissä on tilinpäätösaineiston muokkaaminen eli standardisointi. Tuloslaskelmaa ja tasetta muokataan yhteneväiseksi, jotta tilikausien tai yritysten välinen vertailu luonnistuu. Analyysin käyttötarpeista riippuen valitaan mittauskohteet ja analyysimenetelmät. Tässä vaiheessa täytyisi olla selvää, mitä halutaan mitata ja miten. (Niskanen & Niskanen 2004, 19.)

Oikaistuja tilinpäätöksiä analysoidaan valituilla menetelmillä. Valittavana on vielä tekniikka ja esitysmuoto. Yleisimpiä analyysitekniikoita on neljä: prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi, tunnuslukuanalyysi ja kassavirta-analyysi. Prosenttilukumuotoisessa tilinpäätöksessä tilinpäätöksen erät esitetään suhteessa tuloslaskelman liikevaihtoon tai taseen loppusummaan. Trendianalyysissä tilinpäätöksen eriä pidemmältä tarkasteluperiodilta suhteutetaan prosenttilukumuotoisena ensimmäisen kauden kyseiseen arvoon. Tunnuslukuanalyysiä tehdessä tilinpäätöseristä lasketaan ennalta määritettyjä tunnuslukuja, jotka useimmiten kuvaavat yrityksen kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta. Suoriteperusteinen tilinpäätös muunnetaan liitetietojen avulla kassaperusteiseksi kassavirta-analyysissä, jossa laaditaan niin sanottuja kassavirta- tai rahoituslaskelmia. (Niskanen & Niskanen 2004, 19–20.)

Tilinpäätöksen teknisen muokkaamisen ja tunnuslukujen laskennan jälkeen täytyisi arvioida saatuja tuloksia ja pyrkiä etsimään syy-seuraussuhteita luvuille. Saatuja tuloksia verrataan usein saman toimialan yritysten välillä tai yrityksen sisällä. Ajallisessa poikkileikkausanalyysissä tietyn vuoden arvoja verrataan toisen yrityksen arvoihin. Aikasarja-analyysissä taasen verrataan saman yrityksen peräkkäisten tilikausien arvoja. (Niskanen & Niskanen 2004, 20.)

2.3 Tilinpäätösten standardointi

Tilinpäätösten vertailu tilikausien ja yritysten välillä edellyttää yhteneviä tilinpäätöksiä. Jotta saadaan vertailukelpoiset tilinpäätökset, niitä joudutaan standardisoimaan eli oikaisemaan. Vaikka tilinpäätös olisi tehty kaikkien lakien ja normien mukaisesti, tilinpäätäjälle jää useita harkinnanvaraisia kohtia. Näitä ovat muun muassa jaksotus- ja arvostusratkaisut ja satunnaisten tuottojen ja kulujen kohdistaminen oikein. Alati tiukkenevien ja globaalisti yhtenevien lakien ja säädösten vallitessa mahdollisuus muokata tilinpäätöstä ja sen tulosta ovat kuitenkin vähentyneet liikemaailmassa. (Niskanen & Niskanen 2004, 60; Salmi 2006, 128–131.)

2.3.1 Tuloslaskelman oikaisut

Oikaistu tuloslaskelma pyrkii näyttämään vain säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tuloksen. Oikaistussa tuloslaskelmassa virallisen tuloslaskelman erät ryhmitellään osin uudestaan saadakseen lisää tietoa ja eri näkökulmasta. (Salmi 2006, 131). Suurin muutos viralliseen tuloslaskelmakaavaan on erinäiset välitulokset.

Liiketoiminnan muihin tuottoihin kuuluu useita tuottoeriä. Selvästi kertaluonteiset ja säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tulosta vääristävät tuottoerät täytyy siirtää tuloslaskelman satunnaisiin tuottoihin. Näin toimitaan myös **liiketoiminnan muiden kulujen** kanssa.

Aine- ja tarvikekäyttö sisältää virallisen tuloslaskelman aine- ja tavaraostot varaston muutoksella korjattuna. Huomioitavaa **ulkopuoliset palvelut** -erässä on se, että sen kasvu todennäköisesti johtuu yrityksen ulkoistamisesta, jolloin vastaavasti palkkaerä pienenee. **Laskennalliseen palkkakorjaukseen** kuuluu henkilöyhtiöiden omistajien työpanosta vastaavaa palkka, jos se ei muuten näy kuluna tuloslaskelmassa. (YTN 2005, 14-17.)

Oikaistun tuloslaskelman ensimmäinen välitulos on **käyttökate**. Tätä tulosta ennen korkoja, veroja, suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalentumisia ei lasketa virallisessa tuloslaskelmassa. Oikaistuun tuloslaskelmaan se saadaan

lisäämällä liikevoittoon suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset. Käyttökate kertoo tuloksen lyhytvaikutteisten menojen jälkeen.

Todellisten **suunnitelman mukaisten poistojen ja arvonalentumisten jälkeen** saadaan **liiketulos**. Tulos ennen korkoja ja veroja on hyvä vertailutulos eri tilikausien ja yritysten välillä. Liiketuloksessa on liiketoiminnan tuotoista vähennetty sekä lyhyt- että pitkävaikutteiset liiketoiminnan ylläpitämisen ja kehittämisen kulut. (Salmi 2006, 134.)

Oikaistun tuloslaskelman **tuotot osuuksista ja muista sijoituksista** kokoaa yhteen osuudet saman konsernin yrityksissä, omistusyhteisy yrityksissä ja pysyvien vastaavien sijoitukset. Erona viralliseen tuloslaskelmakaavaan kurssierot esitetään erillisenä eränä. **Välittömiin veroihin** lasketaan virallisen tuloslaskelman tilikauden verot ja muut välittömät verot. Laskennalliset verosaamiset ja -velat siirretään kohtaan **muut tuloksen oikaisut** ja satunnaisista eristä aiheutuneet verot satunnaisiin eriin. (YTN 2005, 20–21.)

Nettotulosta pidetään tilikauden oikeana tuloksena. Se sisältää vain säännölliseen ja jatkuvaan liiketoimintaan liittyviä tuloja ja menoja. (Salmi 2006, 136.) Nettotuloksen jälkeen tulevat **satunnaiset tuotot ja kulut**. Näiden tunnusmerkkejä on niiden syntyminen varsinaisen liiketoiminnan ulkopuolella, kertaluonteisuus ja olennainen suuruus. (YTN 2005, 22.)

Kokonaistulos on viimeinen oikaistun tuloslaskelman välitulos, joka näyttää yrityksen koko toiminnan tuloksen (Taloussanommat 2010). Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutokset laskennallisen palkkakorjauksen ja muiden tuloksen oikaisujen kanssa lasketaan kokonaistulokseen saadakseen oikaistun tuloslaskelman **tilikauden tuloksen** (Niskanen & Niskanen 2004, 62).

2.3.2 Taseen oikaisut

Taseen oikaisu on usein haastavampaa kuin tuloslaskelman oikaisu. Tilinpäätöksen liitetiedotkaan eivät välttämättä anna tarpeellisia tietoja. (Salmi 2006, 141.) Tase-erien oikaisuilla pyritään tuomaan esille kaikki olennainen

varallisuus, mitä virallisessa taseessa ei ole sekä eliminoimaan vastaavien erät, joilla ei todellisuudessa ole arvoa (Salmi 2006, 138).

Taseen vastaavaa

Virallisen taseen aineettomien hyödykkeiden **perustamis- ja tutkimusmenot** poistetaan, sillä niillä ei ole itsenäistä tulontuottamiskykyä. Samoin menetellään usein **kehittämismenojen** kanssa. Oikaistu summa vähennetään myös oikaistun taseen vastattavien omasta pääomasta. Jos **liikearvo** todetaan arvottomaksi, se täytyy oikaista. **Muut aineettomat hyödykkeet** sisältää virallisen taseen aineettomat oikeudet, muut pitkävaikutteiset menot ja aineettomiin hyödykkeisiin kohdistuvat ennakkomaksut. (Niskanen & Niskanen 2004, 71–72.)

Aineellisia hyödykkeitä ei useinkaan tarvitse oikaista. Liitetiedoista voi kuitenkin ilmetä, jos hyödykkeet on arvostettu yli käyvän arvon. **Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset** -tase-erä saattaa sisältää arvotonta pääomaa, mikä pitää poistaa myös omasta pääomasta. (Salmi 2006, 139.)

Leasingvastuukanta esiintyy vain oikaistun taseen kaavassa. Siinä esitetään yrityksen tulevina vuosina eräänntyviä leasing-maksuja. Nämä tiedot löytyvät tilinpäätöksen liitetiedoista. (Niskanen & Niskanen 2004, 75.)

Vaihto-omaisuuden suhteen täytyy noudattaa varovaisuuden periaatetta eikä sen oikaisuun ole usein mahdollisuutta pelkkien tilinpäätöstietojen perusteella (Salmi 2006, 139). **Lyhytaikaisten saamisten** osalta sisäiset saamiset pitää eritellä. **Rahat ja arvopaperit** sisältää virallisen taseen rahoitusarvopaperit- ja rahat ja pankkisaamiset -erät (Niskanen & Niskanen 2004, 75–76).

Taseen vastattavaa

Oman pääoman erissä ei yleensä ole oikaistavaa. **Muut rahastot** -tase-erä yhdistää virallisen taseen rahastoeriä. **Tilikauden tulosta** voidaan joutua oikaisemaan, jos yritys on kirjannut jaettavan osingon osingonjakovelaksi. Tällaisessa tapauksessa jaettavan osingon määrä palautetaan voittovaroihin. (Niskanen & Niskanen 2004, 77.)

Pääomalainat kuuluvat oikaistussa taseessa omaan pääomaan. Omaa pääomaa oikaistaan myös **poistoeron** ja **vapaaehtoisten varausten** verosuudella, joka siirretään laskennalliseen verovelkaan. **Oman pääoman oikaisut** toimii muualla taseessa oikaistujen erien vastakirjauseränä. Erään kirjataan muun muassa epävarmoja saamisia ja aiheettomia arvonorotuksia. (Niskanen & Niskanen 2004, 80.)

Virallisen taseen vieraan pääoman eriä on yhdistelty oikaistussa taseessa. **Lainat rahoituslaitoksilta** -erään kohdistuu oikaisutarpeita, jos kurssitappiot on virallisessa tilinpäätöksessä aktivoitu siirtosaamisiin. **Laskennallinen verovelka** sisältää siis poistoeron ja vapaaehtoisten varausten yhteisöverokannan osuuden. (Niskanen & Niskanen 2004, 80–81.)

Virallisen taseen lyhytaikaisen vieraan pääoman eriä on oikaistussa taseessa yhdistelty. Erityisesti konsernin sisäisiä velkoja on uudelleenjärjestelty. **Korollisiin lyhytaikaisiin velkoihin** kohdistuu oikaisutarpeita taseen ulkopuolisten factoring-luottojen osalta. **Muihin sisäisiin korottomiin velkoihin** ja **muihin korottomiin lyhytaikaisiin velkoihin** on saatettu kirjata osingonjako, joka täytyy oikaista ja siirtää takaisin voittovaroihin. (YTN 2005, 40–42.)

2.4 Analyysitasot

Tunnuslukuanalyysissä oikaistusta tilinpäätöksestä lasketaan taloudellisia toimintaedellytyksiä kuvaavia tunnuslukuja. Luvut esitetään usein prosenttilukuina, jolloin yritysten välisessä vertailussa kokoerot saadaan eliminoitua. Tunnusluvut voidaan jakaa kolmeen ryhmään niiden tuottaman informaation perusteella: kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuihin. (Salmi 2006, 226–227.) Tilinpäätöksestä voidaan laskea lukuisia tunnuslukuja, mikä aiheuttaa analyysoijalle valinnan vaikeuden. Esitettäviin tunnuslukuihin vaikuttavat niiden tekniset ominaisuudet ja tilinpäätösanalyysin käyttötarkoitus. (Kallunki ym. 2008, 189–190.)

Tunnuslukuanalyysi on suppein analyysimuodoista. Tutkimus tuottaa tiettyjä yrityksen tilinpäätöstietoihin perustuvia tunnuslukuja. Tunnuslukuanalyysi

kuuluu tiiviisti myös laajempiin analyysimuotoihin ja tunnuslukuanalyysiä voidaankin pitää tilinpäätösanalyysin tiivistelmänä. (Niskanen & Niskanen 2004, 9.)

Tilinpäätösanalyysillä kuvataan useimmiten yrityksen taloudesta tehtyä tutkimusta. Tilinpäätöksen liitetietojen avulla pyritään löytämään vastauksia tilinpäätöksen lukuarvoihin ja niiden avulla laskettuihin tunnuslukuihin. (Niskanen & Niskanen 2004, 10.)

Yritys voi tulkita itse omaa tilinpäätösanalyysiä ja esimerkiksi verrata toiseen saman toimialan yritykseen. Kaikilla sidosryhmillä on omat intressinsä analyysistä selviävistä tuloksista, tavarantoimittajia kiinnostaa erityisesti maksuvalmius ja pääoman sijoittajia yrityksen kyky maksaa tuottoa sijoitetulle pääomalle. Yritys- ja sijoitusanalyytikot tuottavat puolueettomia tilinpäätösanalyyskejä yrityksen sidosryhmien käytettäväksi. Analyytikot käyttävät analyysissään muutakin kuin yritystä koskevia tietoja, jolloin siitä saadaan syvällisempi tietopaketti yrityksen taloudellisesta tilanteesta. (Kallunki, Kytönen & Martikainen 1999, 19–22.)

Yritystutkimus on laajin ja monipuolisin yrityksen taloutta ja sen toimintaa tutkiva analyysimuoto. Yritystutkimuksessa käytetään hyväksi virallisen tilinpäätöksen ja sen liitetietojen lisäksi tietoja johdosta ja henkilöstöstä, järjestelmistä, kilpailuasemasta ja kehitysnäkymistä. Näiden osa-alueiden avulla pyritään löytämään tekijät, jotka ovat vaikuttaneet yrityksen taloudelliseen tilanteeseen. Tällaisia laajoja selvityksiä tekevät luottolaitokset ja luottoluokitusyritykset. (Niskanen & Niskanen 2004, 11; Salmi 2006, 114.)

Yritystutkimus voi myös analysoida koko toimialaa. Tutkimuksen avulla voidaan hallita sijoitus- ja luotonannon tuotto-odotuksia ja riskejä sekä toimialan että yksittäisten yritysten osalta. Yksittäinen yritys käyttää tutkimusta muun muassa kilpailijoiden tarkastelemiseen ja vertailemiseen, mikä voi poikia vinkkejä omien toimintatapojen muokkaamiseen. Analysoinnista voi olla myös apua yrityksen johtamisongelmien selvittämisessä. (Salmi 2006, 225.)

2.5 Tunnusluvut

Vaikka jo pelkkään tilinpäätökseen tutustuminen auttaa yrityksen talouden tuntemisessa, taloudellista tilannetta kuvaavia tunnuslukuja muodostetaan paremman kuvan saamiseksi. Tunnuslukuja voidaan käyttää hyväksi vertailtaessa eri yrityksiä. Tunnuslukujen laskennalla ja käytöllä yrityksiä vertailtaessa poistetaan yritysten koon, inflaation tai tilikauden pituuden aiheuttamat muuttujat. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 142.)

Liikevaihto

Liikevaihto on yleisimpiä toiminnan laajuutta kuvaavia tunnuslukuja. Kirjanpitolain mukaan liikevaihto saadaan, kun varsinaisen liiketoiminnan tuotoista vähennetään myönnetyt alennukset, arvonalisäverot ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Tunnuslukua verrataan usein edellisten vuosien vastaavaan ja pyritään ennustamaan toiminnan kasvua. Liikevaihdon kasvu ei aina välttämättä tarkoita, että yrityksen liiketoiminta olisi muuten kannattavaa. Pitäisi löytää kasvun syy, joka voi olla esimerkiksi myyntihintojen tai -volyymien nousu. Liikevaihdon kehittymistä kuvataan usein liikevaihdon muutosprosentilla. (Niskanen & Niskanen 2004, 29; Lauslahti 2007, 39.)

2.5.1 Kannattavuus

Kannattavuudella tarkoitetaan yrityksen tulojen ja menojen erotusta. Yksittäinen kannattavuutta kuvaava tunnusluku laskee näitä eriä vain yhden tilikauden osalta, joten yrityksen pidemmän aikavälin kannattavuutta ja sen kehitystä tutkittaessa on syytä laskea tunnusluvut useiden tilikausien osalta. Tunnuslukuanalyysin puitteissa voidaan kannattavuutta selvittää kahdesta eri näkökulmasta. Rakenteellisen kannattavuuden tunnusluvuissa tuloslaskelman voittoeriä suhteutetaan liikevaihtoon, kuten alla lasketussa nettotulosprosentissa. Toinen vaihtoehto laskea kannattavuutta kuvaavia tunnuslukuja on suhteuttaa voittotulos sen hankkimiseen vaadittuun pääomaan.

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti on tyypillinen tällainen kannattavuuden mittari sijoitetun pääoman näkökulmasta. (Kallunki ym. 2008, 125-126.)

Nettotulosprosentti (Kallunki ym. 1999, 78)

$\frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liikevaihto}} \times 100 \%$
--

Nettotulos on oikaistun tuloslaskelman välitulos, mikä saadaan, kun liiketulokseen lisätään tuloslaskelman rahoitustuotot ja vähennetään rahoituskulut ja tilikauden verot (YTN 2005, 57). Nettotulosprosenttia pidetään hyvänä, jos se on yli nollan, mikä tarkoittaa, että yritys on pystynyt rahoittamaan rahoituskulut, käyttöpääoman kasvun ja investointien omarahoitusosuudet liiketoiminnan tuotoillaan (Balance Consulting 2010). Tunnusluvulle ei ole kuitenkaan annettu tarkkoja ohjearvoja, sillä tavoitteet ovat hyvin yrityskohtaisia. Arvo riippuu suuresti yrityksen strategiasta, pääomarakenteesta sekä toimialasta. (Salmi 2006, 151.)

Nettotuloksen ja nettotulosprosentin käytön mielekkyyttä yritysten välisessä vertailussa vähentää se, että nettotulos ei ole aina eksakti. Nettotulokseen lasketaan kaikki säännölliseen ja jatkuvaan liiketoimintaan kuuluvat menot ja tulot. Eri toimijoilla voi kuitenkin olla toisistaan poikkeavia käsityksiä joistain meno- ja tuloeristä. (Salmi 2006, 136.) Nettotulosprosenttia analyysissä hyödynnettäessä täytyy ottaa huomioon myös muita kannattavuuden tunnuslukuja, sillä nettotulosprosentti ei ota huomioon taseen eriä tai rahoitusrakennetta. Laajempi tunnuslukujen tarkastelu auttaa estämään tekemästä erheellisiä johtopäätöksiä. (Vilkkumaa 2010, 48.)

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti (YTN 2005, 59)

$\frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin tilikaudella}} \times 100 \%$

Sijoitettuun pääomaan lasketaan oikaistu oma pääoma ja sijoitettu korollinen vieras pääoma. Korolliseen vieraaseen pääomaan lasketaan myös 0-korkoiset lainat. (YTN 2005, 59.)

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti on yleisimmin käytetty kannattavuutta mittaava tunnusluku. Sen hyöty on, että se tarkastelee pääomaa sekä oman pääoman sijoittajan että vieraan sijoittajan näkökulmasta. Vuosittaista tuottoa laskettaessa nimittäjässä tavataan käyttää tilikauden alun ja lopun sijoitettua pääomaa keskimäärin. (WSOYpro 2010a.)

Haasteen tunnusluvun analysoinnille ja käytölle yritysten välisessä vertailussa tuovat riittämättömät tilinpäätöstiedot, jolloin jakoa korolliseen ja korottomaan vieraaseen pääomaan on vaikeampi tehdä (Kallunki ym. 1999, 75). Sijoitetun pääoman tuottoprosentin käytön suosiota selittää sen toimialariippumattomuus. Kaikki pääomasijoittajat haluavat samalla tavalla tuottoa sijoituksilleen. Yritystoiminnan riskin kasvaessa oletetaan kuitenkin tuottoprosentinkin nousevan. Niin kuin kaikkien muidenkin tunnuslukujen kohdalla, sijoitetun pääoman tuottoprosenttia kannattaa seurata pidemmällä aikavälillä. (Vilkkumaa 2010, 46.)

Sijoitetun pääoman tuottoprosentille on annettu ohjearvot yritystutkimuksen yhteydessä:

Yli 15 % = hyvä

9-15 % = tyydyttävä

0-9 % = välttävä

Alle 0 % = heikko

(WSOYpro 2010).

2.5.2 Maksuvalmius

Maksuvalmiudella tarkoitetaan yrityksen likviditeetin riittävyyttä. Yrityksen täytyy olla valmis selviytymään maksusitoumuksistaan niiden erääntyessä. Maksuvalmiuden tunnusluku kuvaa likviditeetin riittävyyttä lyhyellä aikavälillä.

Huono maksuvalmius pakottaa yrityksen ottamaan kallista lyhytaikaista velkaa mutta toisaalta liian hyvä maksuvalmius estää pääoman kasvun paremman tuottavuuden alustoilla. (Kallunki ym. 1999, 82.)

Quick ratio (Vilkkumaa 2010, 49)

$\frac{\text{Lyhytaikaiset saamiset + rahoitusarvopaperit + rahat ja pankkisaamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma - lyhytaikaiset saadut ennakot}}$

Tunnusluvun osoittajaan lasketaan yrityksen rahoitusomaisuus. Lyhytaikaisia saamiaisia ovat esimerkiksi myyntisaamiset, mikä onkin yleensä lyhytaikaisten saamisten suurin erä. Näihin lisätään taseen vastaavan rahoitusarvopaperit ja rahat ja pankkisaamiset. Joissain tapauksissa rahoitusomaisuudesta vähennetään osatuloutuksen saamiset. Jakajana on lyhytaikainen vieras pääoma kuitenkin lyhytaikaisilla saaduilla ennakoilla vähennettynä. (Kallunki ym. 2008, 156.)

Myös acid testiksi kutsuttu tunnusluku laskee, kuinka hyvä maksuvalmius yrityksellä on tilinpäätöshetkellä. Oletetaan, että koko rahoitusomaisuus muutetaan rahaksi ja sillä maksetaan pois lyhytaikaista velkaa ja katsotaan riittävätkö rahat. (Salmi 2006, 180.)

Yritystutkimusneuvottelukunnan antamat ohjeavot maksuvalmiuden tunnusluvulle:

- Yli 1 = hyvä
- 0,5-1 = tyydyttävä
- Alle 0,5 = heikko

(YTN 2005, 66).

2.5.3 Vakavaraisuus

Vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen kykyä selviytyä pitkän aikavälin sitoumuksista. Vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut selvittävät rahoituksen

rakennetta ja oman ja vieraan pääoman suhdetta. Vakavaraisena yritys siis selviää omalla pääomalla vieraan pääoman tuomista kuluista. (Niskanen & Niskanen 2004, 130.)

Omavaraisuusaste (YTN 2005, 61)

Oikaistu oma pääoma	
Oikaistun taseen loppusumma - saadut ennakot	x 100 %

Omavaraisuusaste kertoo oman pääoman suhteen koko taseen loppusummaan. Kaavassa osoittajana käytetään oikaistua omaa pääomaa. Nimittäjänä on oikaistun taseen loppusumma saaduilla ennakoilla vähennettynä. (Niskanen & Niskanen 2004, 131.)

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen tappionsietokykyä ja pitkän aikavälin kykyä selviytyä sitoumuksista selvittämällä oman pääoman suhdetta koko käytössä olevaan pääomaan (YTN 2005,61).

Omavaraisuusasteelle on annettu tietyt ohjearvot, jotta yritysten välinen vertailu mahdollistuisi. Tunnusluvun saama arvo on kuitenkin toimiala- ja omistajakohtaista. Vakaalla toimialalla toimiva yritys voi pitää omavaraisuusasteen heikompana kuin hektisemmällä toimialalla toimiva. Omistajan riskinottookykykin vaikuttaa pääomarakenteeseen. Omavaraisuusasteen mielekästä ylärajaa on vaikea määrittää. Yrityksen täytyy olla vakavarainen, mutta toisaalta omalla pääomalla, suuremman riskinsä vuoksi, on korkeammat tuottovaatimukset. Yrityksen täytyy löytää omalle kohdalleen sopiva pääomarakenne, joka muodostaa tuottoa omistajille ja pitää yrityksen vakavaraisena. (Salmi 2006, 169.)

Omavaraisuusasteen ohjearvot:

Yli 40 %= hyvä

20 – 40 %= tyydyttävä

Alle 20 %= heikko

(YTN 2005, 62).

Gearing (Vilkkumaa 2010, 51)

korollinen vieras pääoma - rahat ja pankkisaamiset
taseen oma pääoma

Gearing-tunnusluku on yleisesti käytetty vakavaraisuuden mittari. Osoittajassa on yrityksen nettovelat ja tunnusluku tunnetaan myös nettovelkaantumisasteena. Gearing esitetään joskus myös prosentteina, jolloin nettovelan ja oman pääoman suhde kerrotaan sadalla. (WSOYpro 2010b.) Tunnusluku osoittaa likvidien varojen ja taseen oman pääoman riittävyyttä korollisen vieraan pääoman poismaksuun. Vieraasta pääomasta vähennetään suoraan rahat ja pankkisaamiset olettaen, että niillä maksettaisiin lainoja heti pois. (Vilkkumaa 2010, 51.)

Yrityksen vakavaraisuutta ja gearing-tunnuslukua pidetään hyvänä, jos se saa korkeintaan arvon yksi. Pääsääntöisesti negatiivisen arvon saava gearing-tunnusluku kertoo hyvästä vakavaraisuudesta. Tarkasteltaessa tunnuslukua täytyy kuitenkin ottaa huomioon oman pääoman arvo. Jos gearing-tunnusluku on negatiivinen, minkä aiheuttaa oman pääoman negatiivinen arvo, yrityksen vakavaraisuus arvioidaan heikoksi. (Leppiniemi & Kyykkänen 2007, 147.) Gearing-tunnusluvun käyttökelpoisuutta omavaraisuusasteeseen nähden parantaa se, että tunnusluvun laskennassa otetaan huomioon vain korolliset velat (Salmi 2006, 171).

2.5.4 Tunnuslukuanalyysin haasteita

Tunnuslukuanalyysi yrityksiä arvioidessa tai vertailtaessa on kätevä apuväline, mutta analysoitavien tunnuslukujen valinta ei ole ihan helppoa. Valikoima on runsas joten pääasia on, että analysoija ymmärtää mitä haluaa tutkia ja miten tunnusluvut lasketaan ja mitä ne tarkoittavat. Valittavan tunnusluvun täytyy tuottaa validia ja reliaabelia tietoa. Tätä voi estää muun muassa tilinpäätäjän

harkinnanvaraiset kohdat koskien tilinpäätöseriä ja tilinpäätösajankohta. Kaikki tunnusluvut eivät myöskään sovi kaikille toimialoille. (Salmi 2006, 127–129.)

Ensiarvoisen tärkeää, jos tarkoituksena on vertailla yrityksiä, on valita tunnusluku, jonka jakajana on yrityksen kokoa kuvaava tilinpäätöserä. Pelkkiä valuuttamuotoisia tilinpäätöseriä ei ole suotavaa vertailla. (Kallunki ym. 2008, 189–192.)

3 Case: Elinkeinokalatalouden yritysten tunnuslukuanalyysi

ELY-keskus on monialainen viranomainen, joka on perustettu vuoden 2010 alussa. 15 ELY-keskuksen perustaminen liittyy laajaan valtion aluehallinnon uudistamishankkeeseen ALKU:un. ELY-keskusten vastuulle kuuluu entisten TE-keskusten, ympäristökeskusten, tiepiirien, läänien liikenne- ja sivistysosastojen ja Merenkululaitoksen tehtäviä. Kalatalouspalvelut-ryhmän tehtäviin kuuluu muun muassa kansallisen ja EU:n kalatalouspolitiikan toimeenpano, rakennetukien käsittely, vapaa-ajan ja ammattikalastuksen valvonta sekä kalastuslain mukaiset luvat ja kiellot. (ELY-keskus 2010.)

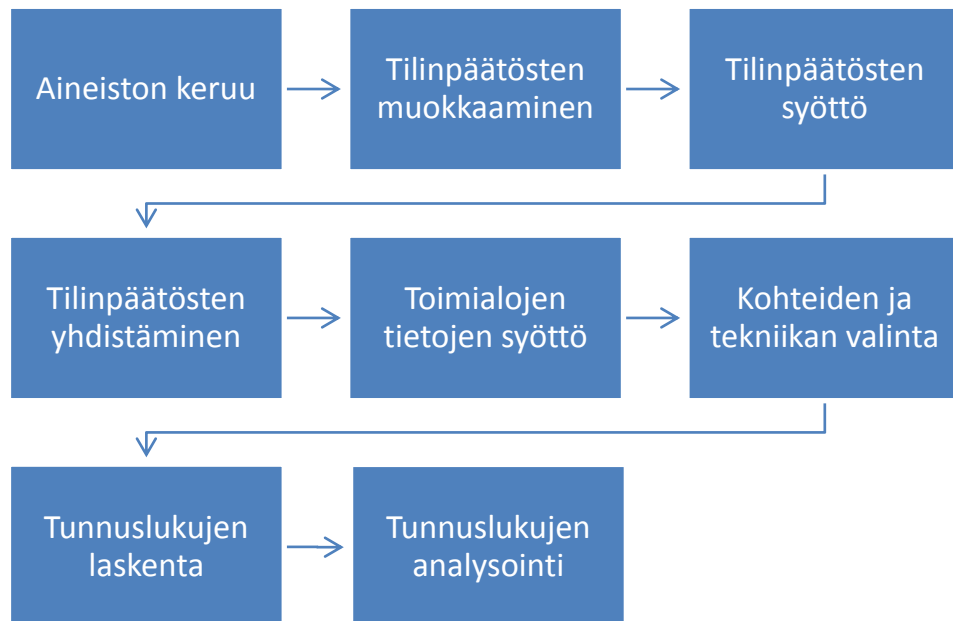
Kalatalouspalvelut-ryhmä tekee yhteistyötä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (jäljempänä RKTL) kanssa. RKTL, joka kuuluu maa- ja metsätalousministeriön alaisuuteen, arvioi, ennustaa ja tilastoi tutkimuksissaan kala- ja riistavaroja. Se tuottaa myös tutkimustietoja kala- ja riistavaroihin liittyvästä elinkeinotoiminnasta. RKTL julkaisee vuosittain selvityksen ”Kalatalousbarometri- yritysten taloudelliset näkymät”. Selvitys perustuu elinkeinokalatalouden yritysten arvioista elinkeinon kehityksestä ja taloudellisista näkemyksistä. (RKTL 2010.) Näiden tutkimusten rinnalle ELY-keskus toivoo yritysten tilinpäätöstietoihin perustuvaa analyysiä toimialoista. Analyysiin kuitenkin otetaan vain ELY-keskusten asiakkaina toimivia EKTR-tuettuja yrityksiä.

Euroopan kalatalousrahastosta myönnetään tukea elinkeinokalatalouden strategiasuunnitelmassa 2007–2013 määritetyn toimintaohjelman periaatteiden mukaisesti. Investointitukien myöntämisellä yrityksille pyritään nykyaikaistamaan yritystoimintaa ja kehittämään alaa. Näillä toimilla luodaan tehokasta ja ympäristöystävällistä kalataloustoimintaa. (MMM 2010.)

3.1 Aineiston käsittely ja analyysin kulku

Analysoinnissa käytettiin Teemuaho Oy:n Navita Yritysmalli -ohjelmistoa. Ohjelmisto on työ- ja apuväline taloussuunnittelussa ja liiketaloudellisessa

päätöksenteossa. Sen avulla pyritään paremmin hallitsemaan yrityksen kasvua, kannattavuutta ja rahoitusta. (Teemuaho Oy 2010.)

Kuvio 1. Analyysin prosessikaavio.

Aineiston keruu

Kuviossa 1 on esitetty analyysin vaiheet, joista ensimmäinen oli aineiston keruu. Aineiston eli tilinpäätösten keruuvaihe vaati yllättävän paljon aikaa. Pyydettyä puuttuvia tilinpäätöksiä varsinaissuomalaisilta yrityksiltä, niille jouduttiin antamaan aikaa tilinpäätösasiakirjojen toimittamiseen. Muiden ELY-keskusten Kalatalouspalvelut-ryhmien osalta aineiston hankinnassa jouduttiin turvautumaan Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään julkiseen rekisteriin. Kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialan yrityksiä kertyi 61, vesiviljely-toimialan otos oli 28 ja kalastuksen 10 yritystä eli yhteensä 99 yritystä.

Haasteeksi kalastus-toimialan osalta nousi toimijoiden pienuus ja siten asiallisten tilinpäätösasiakirjojen puute. Useat elinkeinoharjoittajat olivat pitäneet yhdenkertaista kirjanpitoa ja taloudellinen tilanne esitettiin ainoastaan veroilmoituksessa. Tämän vuoksi yritysten otos jäi toivottua selvästi pienemmäksi eikä kyseisestä toimialasta voitu tehdä yleispätevää analyysiä.

Toinen seikka, mikä vaikutti kalastus-toimialan pudottamiseen pois analyysistä, oli kalastusyrittäjien toiminnan oleellinen eroavaisuus merikalastuksen ja sisävesikalastuksen osalta. Vaikka toimialasta ei tehtykään analyysiä, yritysten tiedot syötettiin analyysiohjelmaan ja tietoja käytetään hyväksi yksittäisten yritysten osalta.

Tilinpäätösten muokkaaminen

Eryteisesti kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla on isoja toimijoita. Mukana on myös joitain konserniyrityksiä, joiden monimutkaisten yritysjärjestelyiden takia tilinpäätöksiä ja tilikausia jouduttiin hieman muokkaamaan. Suuressa osassa Patentti- ja rekisterihallitukselta ostetuissa tilinpäätöksissä ei ollut tilinpäätösasiakirjoihin kuuluvia liitetietoja, mikä vaikeutti erityisesti aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä suunnitelman mukaisten poistojen kohdistamista oikein. Tutkimuksessa oli mukana yksi Suomen alueella toimiva yritys, jonka tilinpäätös oli Tanskan kruunuissa. Vaihtokurssi valittiin kunkin tilinpäätöspäivän mukaan. Varsinaista tilinpäätösten oikaisua ei tarvinnut tehdä. Navita Yritysmalli ei tuota suoraan oikaistua tilinpäätöstä, mutta esimerkiksi tunnusluvuissa käytetyt välitulokset se laskee ja esittää erillisessä dokumentissa.

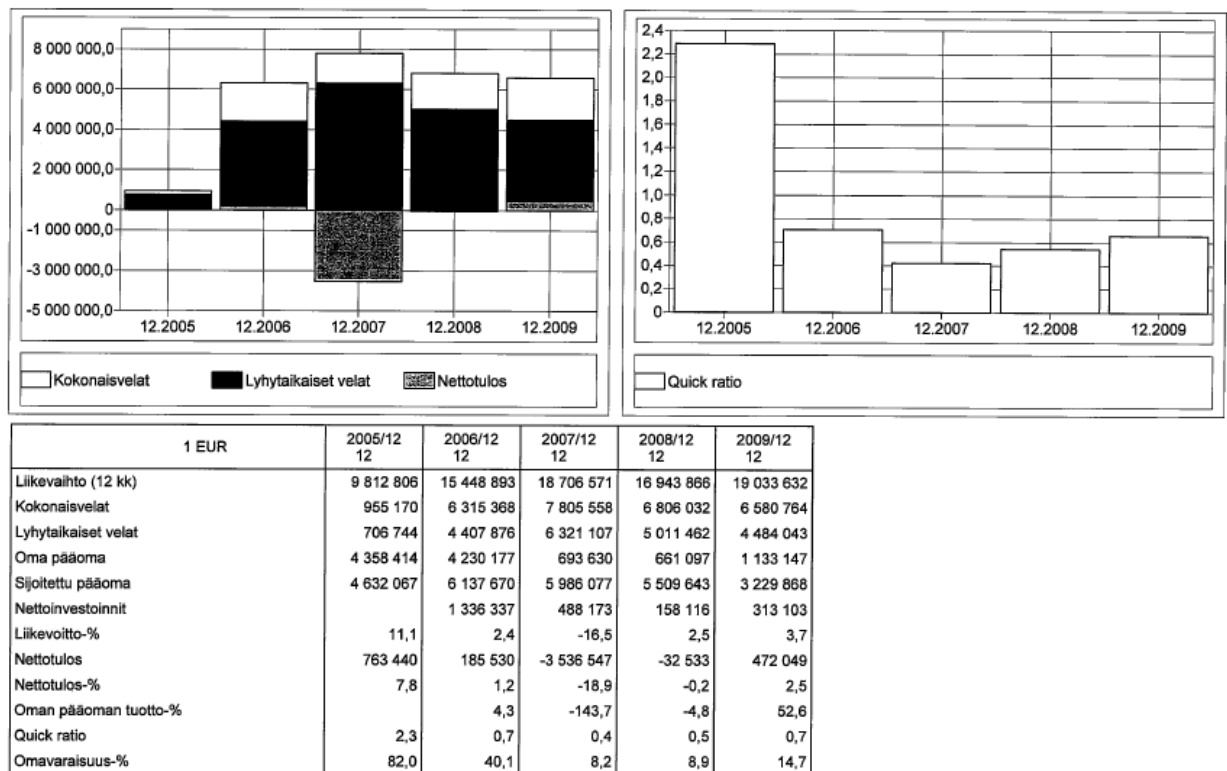
Tilinpäätösten syöttö

Kullekin yritykselle perustettiin Navita Yritysmalliin tiedosto, johon voi tarvittaessa lisätä tilikausia. Automaattisia vero- tai lainojen korkolaskelmia ei käytetty. Myöskään henkilöstöön liittyviä laskelmia ei käytetty hyväksi. Tilinpäätöstiedot kultakin yritykseltä ja tilikaudelta syötettiin pääsääntöisesti sellaisenaan ohjelmaan.

Analyysiohjelmiston tuottamien tietojen muokkaaminen lukijaystävällisemmäksi tehtiin vaihtamalla johdon raporteissa esitettyjä tietoja sekä havainnollistamalla niitä kaavioilla, mistä kuva 1 on esimerkkinä. Sen vasemmanpuoleisessa kaaviossa on havainnollistettu velkojen ja nettotuloksen kehitystä. Oikeanpuoleisessa kaaviossa on esitetty quick ration arvot. Alhaalla olevasta taulukosta voi lukea, että lyhytaikaiset velat ovat moninkertaistuneet, mikä on

aiheuttanut maksuvalmiuden tunnusluvun alenemisen tyydyttävälle tasolle. Yrityksille lähetettyyn tietopakettiin liitettiin Navita Yritysmallin tunnuslukujen laskentakaavat -dokumentti. Dokumentti muutettiin Word-muotoon ja laskentakaavat järjesteltiin uudelleen. Omatoimisen tulkitsemisen tueksi tunnuslukuja ja niihin käytettäviä eriä selitettiin sekä Yritystutkimusneuvottelukunnan antamat ohjeavot esitettiin. Ennen toimialakohtaiseen analyysiin siirtymistä kaikkien 99 yrityksen Navita-tiedostot yhteenvetoinen ja kaavioineen lähetettiin kyseessä olevalle yritykselle.

TUNNUSLUKUYHTEEVETO 12.2005 - 12.2009

Kuva 1. Johdon raportit - tunnuslukuyhteenveto.

Tilinpäätösten yhdistäminen ja toimialojen tietojen syöttö

Toimialakohtaisten analyysien luomiseksi yksittäisten yritysten tiedot siirrettiin automaattitoiminnolla Navitasta Exceliin. Ensin muodostettiin ELY-keskuskohtaiset tiedostot toimialoittain yksinkertaisesti yhteen laskemalla

yriytysten tiedot. Näiden avulla saatiin helposti muodostettua koko aineiston kattavat tiedostot toimialoittain. Toimialan yhteenlasketut tiedot syötettiin Navitaan naamioiden ne yksittäiseksi yritykseksi. Tässä vaiheessa ilmeni täsmäämättömyyttä taseen vastaavien ja vastattavien välillä sekä tuloslaskelman esittämän tilikauden voiton ja taseen oman pääoman tilikauden voiton välillä. Erot johtuivat ohjelman automaattisesta pyöristyksestä ja tilinpäätöstietojen siirtämisestä edestakaisin Navitan ja Excelin välillä. Erot eivät kuitenkaan olleet huomattavia eivätkä ne vaikuttaneet laskettujen tunnuslukujen arvoihin.

Kohteiden ja tekniikan valinta

Analyysi on analyysitasoista lähinnä tunnuslukuanalyysiä. Laajempaan tilinpäätösanalyysiin tutkijalla täytyisi olla syvempää tietoa toimialoista. Aineiston ollessa valmis päätettiin analysoida tunnusluvut. Valinnoilla haluttiin tuoda esiin tietoa toimialojen kannattavuudesta, maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta. Analyysitekniikkana on tunnuslukuanalyysi. Tutkimuksessa toimialoja ei verrata keskenään niiden oleellisten eroavaisuuksien takia. Ainoastaan vertailu toimialan sisällä tilikausien välillä on mielekästä.

Tunnuslukujen laskenta ja analysointi

Navita Yritysmalli tuottaa muokatut tilinpäätösasiakirjat ja laskee tunnusluvut. Ohjelmiston käyttämissä tunnuslukujen laskentakaavoissa on kuitenkin joitain eroavaisuuksia yleisesti käytettyihin Yritystutkimusneuvottelukunnan suosituksiin. Tästä johtuen analyysissä esiteltävät tunnusluvut päädyttiin laskemaan yleisemmässä käytössä olevien laskentakaavojen mukaan. Tunnuslukujen laskennassa käytettiin hyväksi Navitan raporteissa jo laskettuja oikaistuun tuloslaskelmaan kuuluvia välisummia ja muita muokattuja eriä.

Tunnuslukuanalyysi jäi pääosin tilinpäätöserien vaihteluiden tarkkailuksi. Toimialojen erikoispiirteistä ja talouteen vaikuttavista seikoista, joita tässä tutkimuksessa ei ole painotettu, voisi mainita muutaman: kalanjalostus ja tukkukauppa -toimiala on hyvin riippuvainen ulkomaisesta raaka-aineesta ja siten kyvytön vaikuttamaan ostohintoihin. Ainekäytön osuus liikevaihdosta on

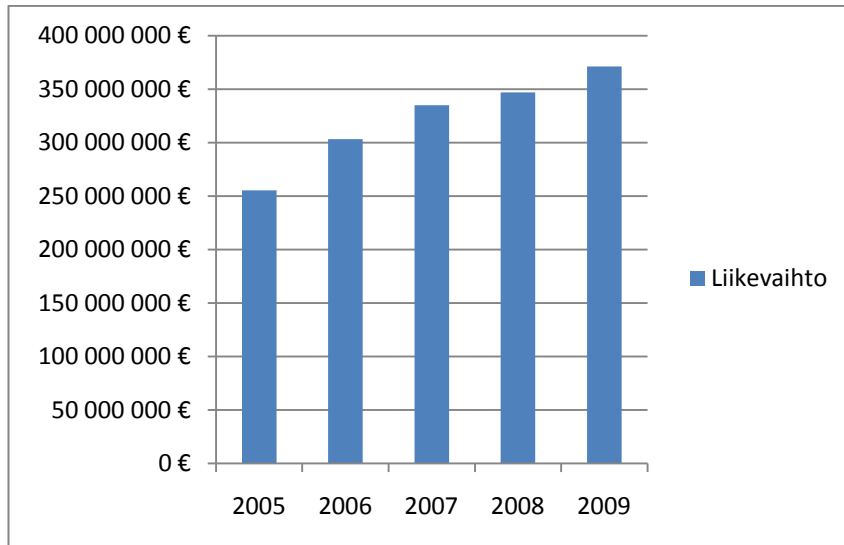
huomattava. Toimialan investointien korkeaan arvoon vaikuttaa raaka-aineen erikoispiirteet, esimerkiksi säilyvyys ja siihen liittyvät hygieniasäädökset. Vesiviljely-toimialan luvanvaraisuus estää yritysten vapaata kapasiteetin kasvattamista. Ostoihin vaikuttaa kasvatettaville kaloille syötettävän rehun niukka saatavuus ja vähäisen kilpailun aiheuttama korkea hintataso.

3.2 Kalanjalostus ja tukkukauppa

Kalanjalostus ja tukkukauppa -toimiala on merkittävin elinkeinokalatalouden toimialoista. Jalostustoiminta on keskittynyt rannikkoseuduille ja yritykset ovat usein pieniä ja monialaisia. Suosituimmat raaka-aineet ovat silakka, lohi ja kirjolohi.

Tutkimukseen valikoitui 61 toimialalla toimivaa yritystä. Sekä seuranta-ajan ensimmäisellä (vuosi 2005) että viimeisellä (vuosi 2009) kaudella otos oli 55 yritystä. Vuodelta 2006 tilinpäätöksiä kertyi yhteensä 58. Ainoa kausi, jolta oli käytössä kaikkien tutkimukseen osallistuvien yritysten tilinpäätökset, oli 2007. Tilikaudella 2008 otos oli 60.

Kuvio 2 esittää liikevaihdon kehityksen kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla seuranta-ajan aikana. Vuonna 2005 liikevaihto oli 255,3 miljoonaa euroa ja vuonna 2009 371,0 miljoonaa euroa. Toimialan liikevaihto kasvoi koko tarkasteluperiodin ajan, vaikka otos olikin edellisvuotta pienempi kahtena viimeisenä vuotena. Keskimääräinen liikevaihdon kasvuprosentti oli 9,9 %.

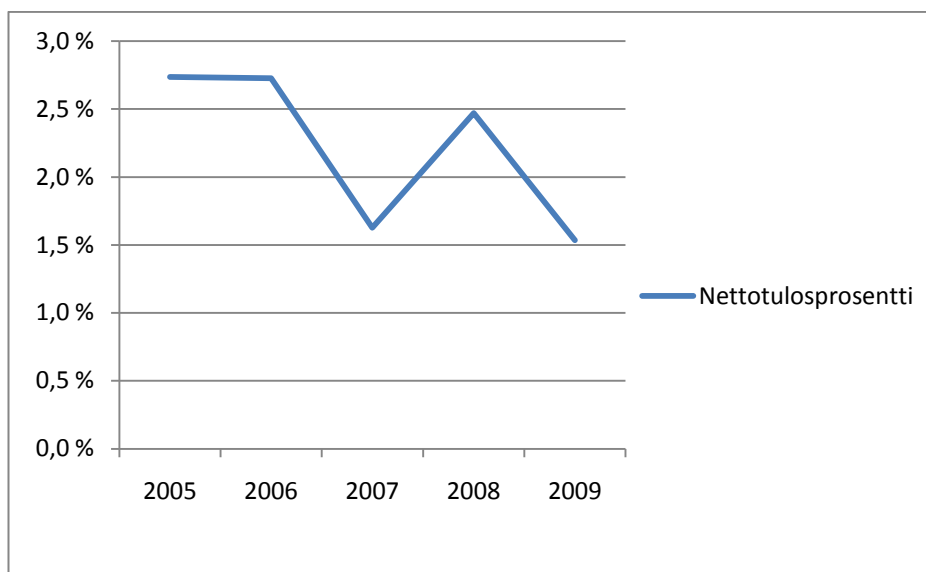
Kuvio 2. Liikevaihdon kehitys vuosina 2005–2009 kalanjalostus ja tukkukauppa-toimialalla.

Kannattavuus

Nettotulosprosentti vuonna 2009:

5 697 777	x100 %	= 1,5 %
————— 371 040 532		

Vuosina 2005–2009 nettotulosprosentti on ollut positiivinen, kuten kuviossa 3 on esitetty. Täten toimialan toiminta on ollut kannattavaa. Tunnusluvun arvo kuitenkin vaihteli suurestikin nettotuloksen epätasaisen kasvun johdosta.

Kuvio 3. Nettotulosprosentin kehitys vuosina 2005–2009 kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla.

Seurantakauden alussa (2005–2006) nettotulosprosentti nousi 2,7:ään. Vuonna 2007 sekä aineellisten hyödykkeiden että pitkäaikaisen vieraan pääoman arvot nousivat, mitkä kasvattivat tuloslaskelman eriä poistot käyttöomaisuudesta sekä korkokulut ja muut rahoituskulut. Nämä erät heikensivät nettotulosta ja nettotulosprosenttia 1,6 %:iin. Vuoden 2008 nettotulosta paransi muun muassa aine- ja tarvikekäytön pienempi osuus. Tarkasteluperiodin viimeisen kauden nettotulosprosentti jäi 1,5:een. Vuoden 2009 nettotulosta heikensivät pienentyneet liiketoiminnan muut tuotot ja kasvaneet liiketoiminnan muut kulut.

Taulukko 1:ssä on laskettu sijoitetun pääoman tuotto prosentti vuosille 2006–2009. Rakenteellista kannattavuutta mittaavan nettotulosprosentin tavoin tämä tunnusluku antaa vuosille 2007 ja 2009 selvästi heikommät tuotto prosentit. Näinä vuosina tuotto prosentti jäikin tyydyttävälle tasolle. Vuosien 2006 ja 2008 prosentteja voidaan pitää hyvinä.

Taulukko 1. Sijoitetun pääoman tuottoprosentin kehitys vuosina 2006–2009 kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla.

	2006	2007	2008	2009
Nettotulos	8 269 760	5 445 018	8 566 493	5 697 777
Rahoituskulut	1 549 296	2 704 817	3 535 226	2 991 522
Verot	2 703 258	2 970 976	3 058 917	2 253 269
Sijoitettu pääoma alussa	55 497 539	70 429 582	88 965 468	89 699 781
Sijoitettu pääoma lopussa	70 429 582	88 965 468	89 699 781	96 929 463
Sijoitetun pääoman tuottoprosentti	19,9 %	14,0 %	17,0 %	11,7 %

Sijoitettu pääoma nimittäjässä kasvoi jatkuvasti vuoteen 2009, mutta erityisesti vuosien 2007 ja 2009 heikko nettotulos pienensi laskentakaavan jaettavaa.

Tunnuslukujen perusteella toimialan kannattavuus on ollut vähintään tyydyttävää koko seurantakauden ajan. Viimeisen kahden tilikauden perusteella kannattavuus on heikkenemässä rajusti. Täytyy kuitenkin huomioida, että tunnusluvut ovat vaihdelleet vuodesta toiseen. Toimialan heikompia kannattavuuden tunnuslukuja on huonontanut korollisen vieraan pääoman kasvanut tarve sekä säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tuloksen aleneminen.

Maksuvalmius

Quick ratio vuonna 2009:

$\frac{47\,460\,713 + 634\,201 + 13\,203\,488}{62\,834\,309 - 48\,930} = 0,98$
--

Vuonna 2008: **0,96**

Vuonna 2007: **0,97**

Vuonna 2006: **0,90**

Vuonna 2005: **0,85**

Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjearvojen mukaisesti kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialan maksuvalmius sai tyydyttävän arvon koko

seurantaperiodin ajan. Arvot 0,85:stä 0,98:aan ovat kuitenkin tyydyttävän asteikon yläpäässä ja vuoden 2009 arvo 0,98 hipoo jo hyvän rajaa.

Tunnusluvun arvon paranemisen taustalla on rahoitusomaisuuden nopeampi kasvu verrattuna jakajassa olevan lyhytaikaisilla saaduilla ennakoilla vähennettyyn lyhytaikaisen vieraan pääoman kasvuun. Toimialalla on onnistuttu kasvattamaan lyhytaikaisia saamisia enemmän kuin lyhytaikaista vierasta pääomaa.

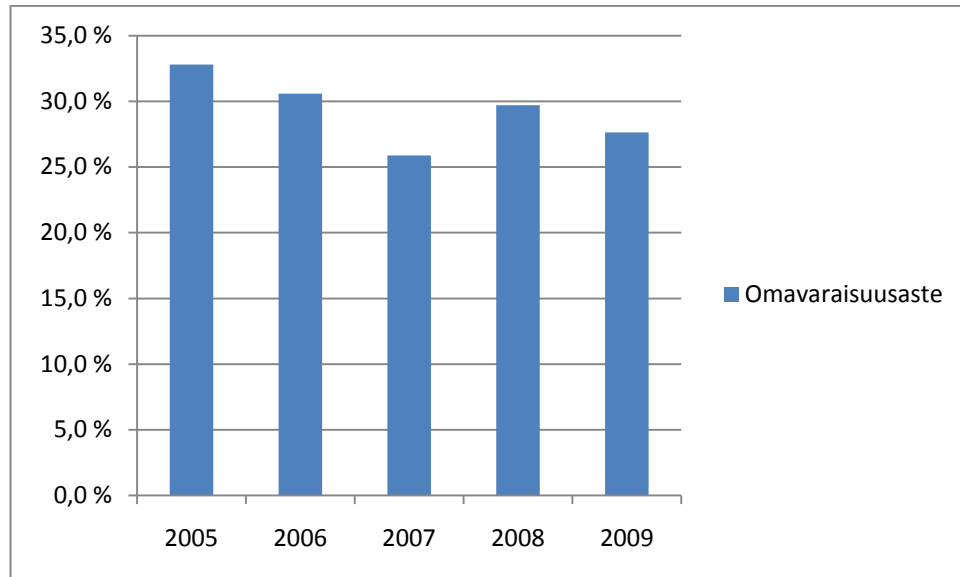
Vakavaraisuus

Omavaraisuusaste vuonna 2009:

40 180 360		
-----	x100 %	= 27,6 %
145 669 798 - 317 215		

Kuvio 4:ssä on esitetty pylväsdiagrammissa toimialan omavaraisuusasteet vuosilta 2005–2009. Vuoden 2007 omavaraisuusastetta (25,9 %) heikensi alhainen tilikauden voitto. Vuonna 2005 omavaraisuusaste oli korkeimmillaan (32,8 %) tarkasteluperiodin parhaimman voittoprosentin ja rahastojen, muun muassa arvonkorotusrahaston, korkeiden arvojen ansiosta.

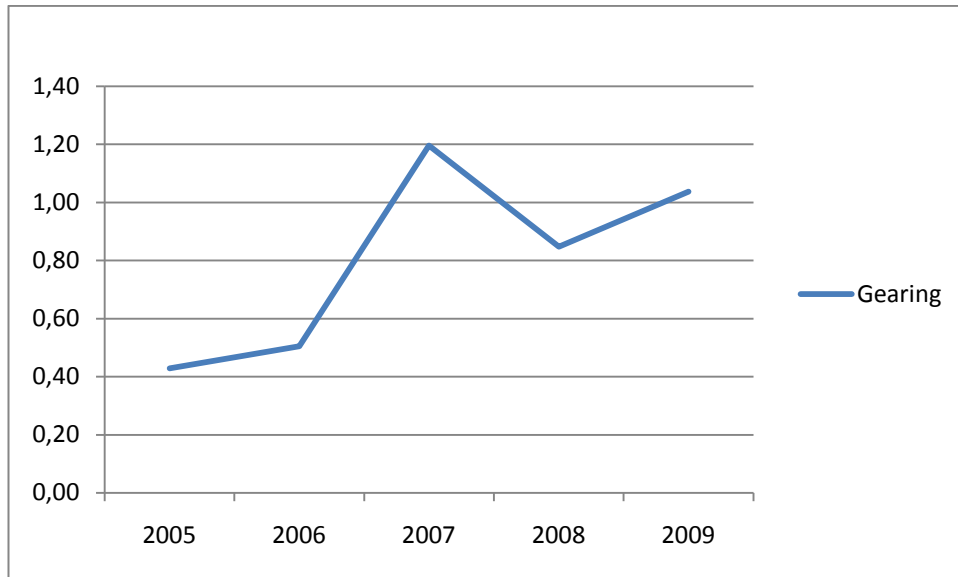
Kuvio 4. Omavaraisuusasteen kehitys vuosina 2005–2009 kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla.

Toimialan vakavaraisuus omavaraisuusasteen perusteella on tyydyttävä. Erityisesti pitkäaikaisen vieraan pääoman rahoituslaitoslainojen roima kasvu on vaikuttanut pääomarakenteeseen.

Gearing vuonna 2009:

$\frac{54\,875\,038 - 13\,203\,488}{40\,180\,360} = 1,04$	= 1,04
---	---------------

Tarkasteltaessa vakavaraisuutta gearing-tunnusluvun avulla voidaan karkeasti sanoa, että tunnusluvun saamat arvot ovat kääntäen verrannollisia omavaraisuusasteen kanssa. Mitä pienempi tunnusluku on, sen parempi, arvon yksi ollessa ”kriittinen piste”. Seurantakauden ensimmäisellä kaudella gearing sai arvon 0,43. Vuonna 2005 toimialan yrityksillä oli suhteellisen vähän korollista vierasta pääomaa ja omankin pääoman osuus taseen loppusummasta oli korkeampi verrattuna muihin kausiin. Korollista vierasta pääomaa kasvatti erityisesti rahoituslaitoslainojen kasvu ja siten gearing-tunnusluku heikkeni.

Kuvio 5. Gearingin kehitys vuosina 2005–2009 kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialalla.

Vuosina 2007 ja 2009 tunnusluvun arvot ylittivät hyvän rajana pidetyn yhden. Tällöin likvidit varat ja oma pääoma eivät siis riittäisi maksamaan pois korollista vierasta pääomaa. Näinä vuosina myös tilikauden voitto oli muita vuosia huonompi.

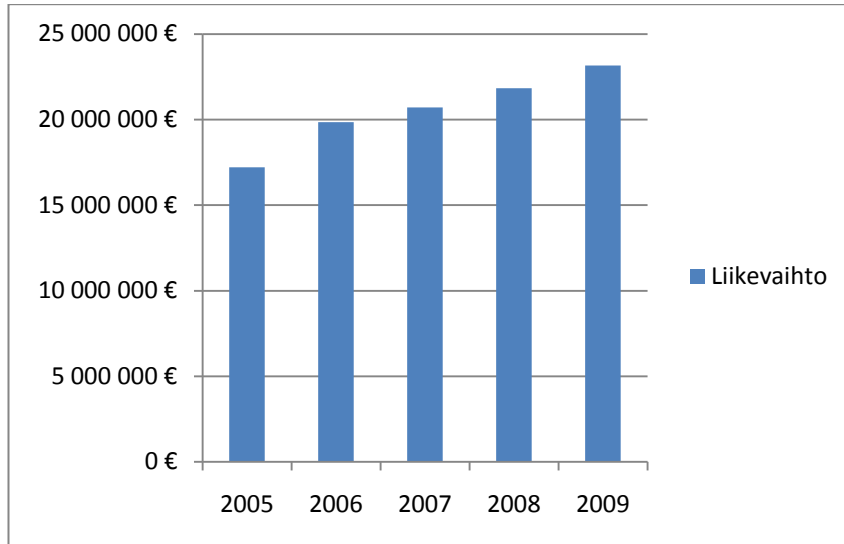
3.3 Vesiviljely

Vesiviljely tuottaa elintarvikkeita kaupallisille markkinoille ja kalan poikasia istutettavaksi luontoon ja jatkokasvatusta varten. Toiminta on luvanvaraista. Kalankasvatukseen täytyy saada ympäristölupa toiminnan tuottamien ravinteiden takia.

Tutkimuksessa oli mukana 28 vesiviljely-yritystä. Täyteen otokseen tilinpäätösten osalta päästiin vuosina 2008 ja 2009. Pienin otos (25) oli seurantakauden ensimmäisellä tilikaudella 2005. Vuosina 2006 ja 2007 yritysten tilinpäätöksiä kertyi 27.

Kuvio 6 esittää toimialan liikevaihdon kehityksen seurantajaksolla. Ensimmäisellä kaudella liikevaihto jäi 17,2 miljoonaan euroon, otos tosin oli

tarkasteluperiodin pienin. Vuonna 2006 liikevaihdon kasvuprosentti oli 15,3 %. Tämän jälkeen kasvu hidastui ja keskimääräinen kasvuprosentti oli 7,8 %. Viimeisenä kautena liikevaihto kasvoi 23,2 miljoonaan euroon.

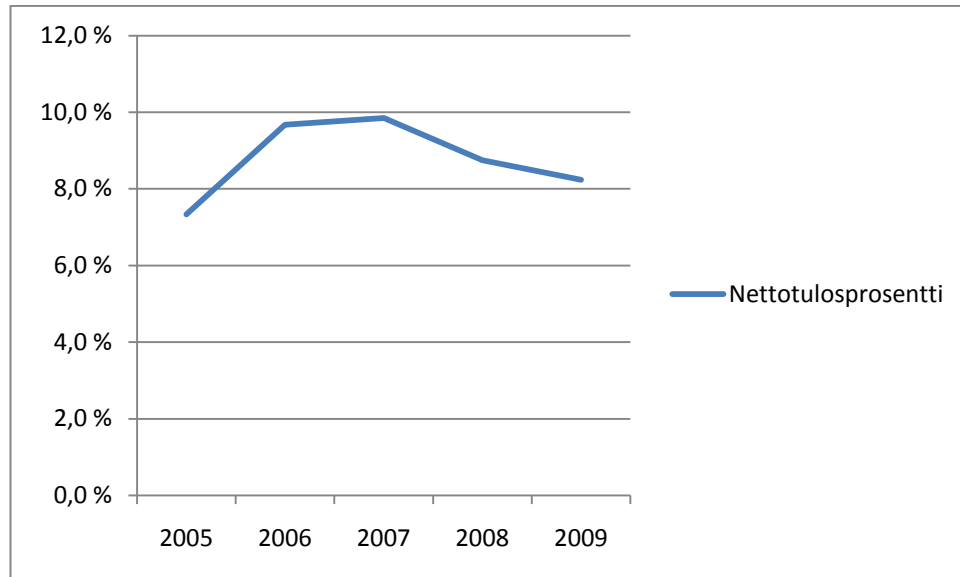
Kuvio 6. Liikevaihdon kehitys vuosina 2005–2009 vesiviljely-toimialalla.

Kannattavuus

Nettotulosprosentti vuonna 2009:

1 907 287		
—————	x100 %	=8,2 %
23 157 495		

Toimiala on toiminut kannattavasti koko seurantajakson ajan. Nettotulosprosentin kehitys on esitetty kuviossa 7. Nettotulos oli heikoimmillaan vuonna 2005 (7,3 %) ja parhaimmillaan vuonna 2007 (9,8 %).

Kuvio 7. Nettotulosprosentin kehitys vuosina 2005–2009 vesiviljely-toimialalla.

Vuonna 2006 nettotulos parani edellisvuoteen verrattuna suhteellisesti pienentyneiden palkkakulujen ja poistojen ansiosta. Vuoden 2007 nettotulosta pitivät yllä poikkeukselliset suuret tuotot osuiksista omistusyhteisytyksissä. Tämän jälkeen nettotulos ei kasvanut liikevaihdon jatkuvan kasvun mukaisesti. Vuoden 2008 nettotulosta heikensivät erityisesti seuraavat kasvaneet kuluerät: ulkopuoliset palvelut, palkat ja palkkiot sekä liiketoiminnan muut kulut. Huomattavan suuret tilikauden verot nakersivat vuoden 2009 nettotulosta.

Taulukko 2:ssa on esillä sijoitetun pääoman tuotto prosentit vuosilta 2006–2009 ja tunnusluvun laskentaan käytetyt erät. Vesiviljely-toimialan kannattavuus on ollut tyydyttävää sijoitetun pääoman näkökulmasta. Nettotulosprosentin tavoin tämä tunnusluku antaa seurantajakson kahdelle viimeiselle kaudelle hieman heikentyvän kuvan kannattavuudesta.

Taulukko 2. Sijoitetun pääoman tuotto-%n kehitys vuosina 2006–2009 vesiviljely-toimialalla.

	2006	2007	2008	2009
Nettotulos	1 920 480	2 039 128	1 909 910	1 907 287
Rahoituskulut	383 065	808 586	850 336	722 096
Verot	736 255	600 747	524 670	916 216
Sijoitettu pääoma alussa	17 684 665	24 543 832	27 288 073	29 401 510
Sijoitettu pääoma lopussa	24 543 832	27 288 073	29 401 510	33 055 335
Sijoitetun pääoman tuotto-%	14,4 %	13,3 %	11,6 %	11,4 %

Sijoitetun pääoman tuotto-%n heikensi erityisesti heikentynyt nettotulos ja oman pääoman kasvaminen sijoitetussa pääomassa. Korolliset velat ovat kasvaneet maltillisesti. Toimialan kannattavuutta vuodesta 2007 eteenpäin on heikentänyt säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan pienentynyt tulos.

Maksuvalmius

Quick ratio vuonna 2009:

$\frac{6\,923\,136 + 2\,081\,967}{10\,759\,497 - 142\,179} = 0,85$
--

Vuonna 2008: **0,77**

Vuonna 2007: **0,70**

Vuonna 2006: **0,64**

Vuonna 2005: **0,84**

Toimialan quick ration saamat arvot vuosina 2005–2009 sijoituivat Yritystutkimusneuvottelukunnan antamassa ohjeavotaulukossa tyydyttävälle tasolle. Seurantaperiodin ensimmäistä kautta lukuun ottamatta tunnusluvun trendi on ollut nouseva. Vuoden 2005 tyydyttävän asteikon yläpäässä olevan arvon mahdollisesti muita vuosia selvästi pienempi lyhytaikainen vieras pääoma. Maltillinen rahoitusomaisuuden kasvu mutta roima lyhytaikaisen vieraan pääoman kasvu olivat vuoden 2006 heikentyneen arvon taustalla. Parantuvan

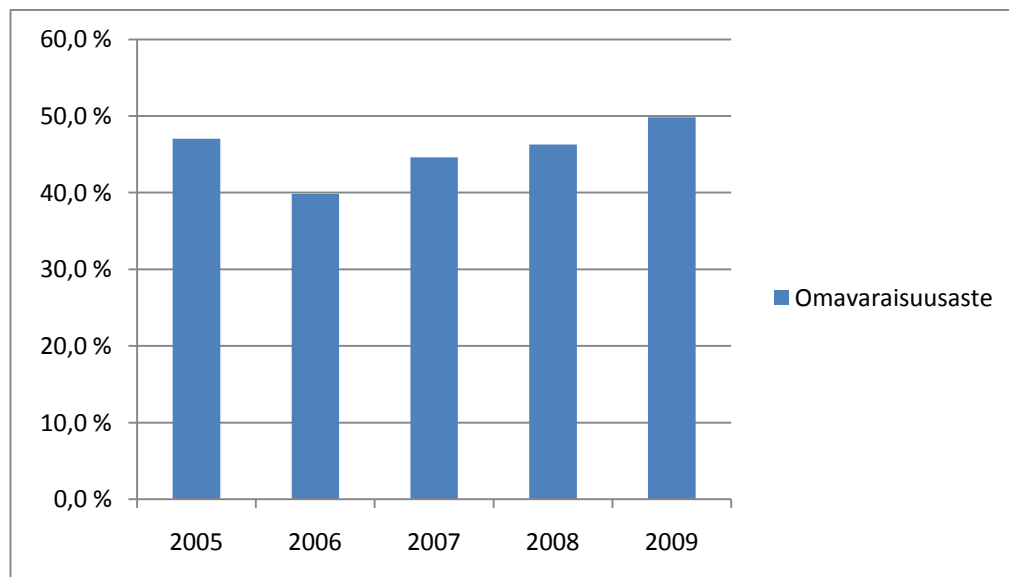
maksuvalmiuden viimeisillä kausilla mahdollisti rahoitusomaisuuden suurempi kasvu verrattuna lyhytaikaisen vieraan pääoman kasvuun.

Vakavaraisuus

Omavaraisuusaste vuonna 2009:

19 493 070	x100 %	= 49,8 %
$\frac{\quad}{39\,275\,393 - 142\,179}$		

Toimialan omavaraisuusaste vuosilta 2005–2009 on esitetty kuvio 8:ssa. Omavaraisuusasteen heikkenemistä vuonna 2006 tyydyttävän puolelle selittää rahoituslaitoslainojen lähes kaksinkertaistuminen. Vuodesta 2007 lähtien omavaraisuusastetta on parantanut muiden rahastojen arvon nousu. Vesiviljely-toimialan kannattavuus omavaraisuusasteen perusteella on ollut hyvä lukuun ottamatta vuotta 2006.

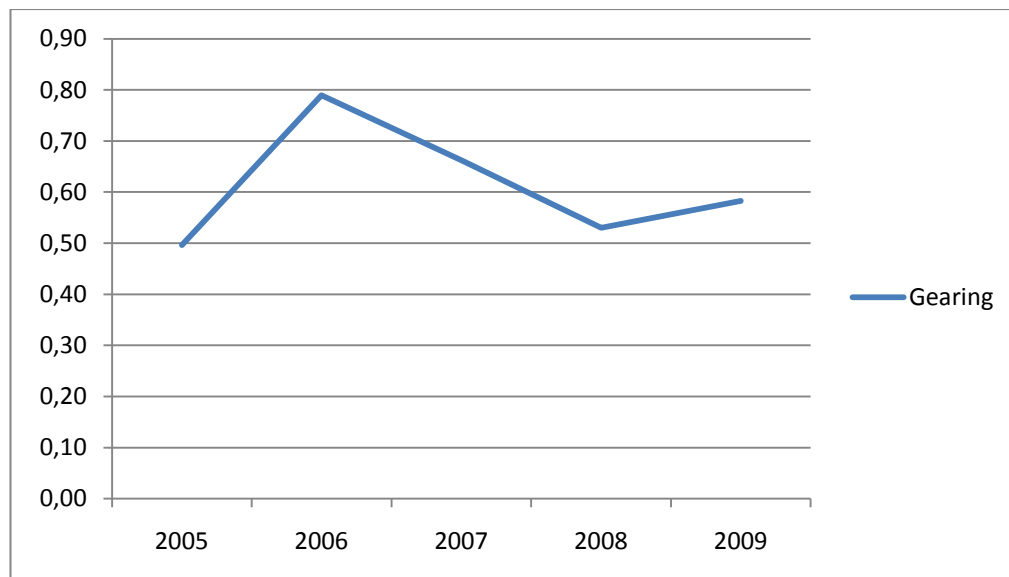

Kuvio 8. Omavaraisuusasteen kehitys vuosina 2005–2009 vesiviljely-toimialalla.

Gearing vuonna 2009:

$\frac{13\,438\,462 - 2\,081\,967}{19\,493\,070} = 0,58$
--

Tarkasteluperiodin ensimmäisellä kaudella gearing sai parhaan arvonsa: 0,50. Vuonna 2005 korollisen vieraan pääoman osuus oli suhteellisesti pienin. Vuoden 2006 arvoa heikensi erityisesti rahoituslaitoslainojen ja siten korollisen vieraan pääoman kasvu. Siitä eteenpäin toimialalla kyettiin kasvattamaan omaa pääomaa nopeammin kuin mitä korollinen vieras pääoma kasvoi. Vuonna 2009 kasvu kuitenkin kääntyi, myös rahat ja pankkisaamiset -erän arvo oli huomattavasti pienempi kuin edellisenä vuonna.

Kuvio 9. Gearingin kehitys vuosina 2005–2009 vesiviljely-toimialalla.

Gearingin saama arvo pysyi koko tarkastelukauden ajan alle yhdessä eli se osoittaa hyvää vakavaraisuutta. Molempien tunnuslukujen perusteella toimialan vakavaraisuus on ollut hyvä, heikoimmat arvot ne saivat vuonna 2006.

4 Johtopäätökset

Tilinpäätösanalyysiä käytetään yrityksen taloudellisen tilan selvittämisessä. Perusaineistona käytetään yrityksen virallisia tilinpäätöstietoja. Suppein vaihtoehto on suorittaa tunnuslukuanalyysi, jossa valmiiden laskentakaavojen mukaan lasketaan yrityksen kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavia tunnuslukuja. Tilinpäätösanalyysiin ja erityisesti yritystutkimukseen tarvitaan lisätietoa muun muassa yrityksen toimialasta, henkilöstöpolitiikasta ja tulevaisuuden näkemyksistä.

Tämän opinnäytetyön päätavoitteena oli tuottaa toimiala-analyysit kolmesta elinkeinokalatalouden toimialasta. Toimeksiantaja oli Varsinais-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Kalatalouspalvelut-ryhmä. Toimiala-analyysien avulla toimikentän tarkkailu helpottuu ja niitä käytetään apuna päätöksenteossa. Tätä tavoitetta ei kuitenkaan kokonaan saavutettu, sillä kalastus-toimialaan kohdistuneiden haasteiden vuoksi kyseinen toimiala jätettiin pois analyysistä. Toimiala-analyysien hyöty tukipolitiikan linjausten suunnittelussa ja tukien vaikuttavuuden arvioimisessa selviää myöhemmin ELY-keskusten ja Maa- ja metsätalousministeriön neuvotteluissa.

ELY-keskukset myöntävät elinkeinokalatalouden yrityksille investointitukia Euroopan kalatalousrahastosta. Tuen myöntämisperusteisiin kuuluu yrityksen taloudellinen tilanne. Tämän tarkasteluun Kalatalouspalvelut-ryhmän työntekijät toivoivat yhteenvetoa pidemmältä ajalta. Tämä, lähes yhtä tärkeänä pidetty tavoite tuottaa yksittäisten yritysten tilinpäätösanalyysit, saavutettiin. Analyysit toimitettiin yrityksille ja ne ovat olleet jo käytössä ELY-keskuksessa. Myös Navitan tarjoamaa toimintoa lisätä suunnitelmakausia on käytetty yhdessä yritysten kanssa tulevaisuuden ennakkoinnissa.

Analyysin kulku ei vastannut kaikilta osilta kirjallisuudessa esitettyä tilinpäätösanalyysimenettelyä. Tilinpäätöksiä kertyi yli neljä sataa, mutta kaikki tilinpäätösasiakirjat eivät täyttäneet kirjanpitolain ja -asetuksen vaatimuksia. Tilinpäätösten oikaisua ei, käsitteen tarkoittamassa laajuudessa, tarvinnut tehdä. Alusta asti oli selvää, että käytössä on Navita Yritysmalli -ohjelmisto,

minkä takia varsinaisia menetelmiä eikä tekniikoita tarvinnut enää valita. Ohjelmiston ottaminen avuksi tähän tutkimukseen oli jo itsessään vastaus näihin valintoihin.

Analyysin tuloksista selviää, että suurin osa kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvuista antoi tyydyttävän arvion toimialan toiminnasta. Nettotulosprosentti pysyi nollan yläpuolella kaikkina tilikausina mutta sijoitetun pääoman tuotto prosentti oli vain tyydyttävä. Maksuvalmiuden trendi oli nouseva ja tunnusluvun arvo seuranta-ajan viimeisenä vuonna oli erittäin lähellä hyvän rajaa. Vakavaraisuus oli tyydyttävää muutamaa hyväksi arvioitua gearing-tunnuslukua lukuun ottamatta. Kalanjalostus ja tukkukauppa -toimialan liikevaihto kasvoi koko seuranta-ajan ajan.

Tutkimuksen perusteella vesiviljely-toimialan kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus olivat vähintään tyydyttäviä. Rakenteellinen kannattavuus oli hyvä mutta sijoitetun pääoman kannalta tyydyttävä. Toimialan maksuvalmius parani seuranta-ajan aikana mutta jäi kuitenkin vielä tyydyttävälle tasolle. Vakavaraisuus oli hyvä lukuun ottamatta vuotta 2006. Vesiviljely-yritysten liikevaihto kasvoi jatkuvasti, kuitenkin hieman maltillisemmin kuin kalanjalostus ja tukkukauppa -yritysten.

Haasteen tutkimuksen etenemiselle toi tilinpäätösten saatavuus ja laatu. Aineiston luovuttamisesta ja toimittamisesta täytyi neuvotella eivätkä kaikki tilinpäätökset olleet saatavilla kirjanpitolain asettamassa aikataulussa. Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytänteissä oli eroja, jonka takia tilinpäätöserien kohdistamista täytyi muokata. Myös ruotsinkieliset ja valuuttamääräiset tilinpäätökset lisäsivät muokkaustoimenpiteitä.

Yrityksiltä saatiin kiitosta taloudellisen tilanteen pitkäaikaisen seurannan mahdollistamisesta, tilinpäätöstietojen selkeytyksestä ja graafisesta esityksestä sekä palvelun oma-aloitteisuudesta. Kritiikkiä tuli vesiviljely-toimialan erikoispiirteiden huomioonottamisen puutteesta ja toimiala-analyysin muodostamisen mielekkyydestä ilman toimialan syvempää tuntemusta.

Yrityksille kuitenkin painotettiin että tilinpäätöstiedot ja niistä lasketut tunnusluvut kuvaavat vain tilinpäätöspäivän tilannetta.

Tutkimuksesta ei suoraan näy tukien vaikutus yrityksen taloudelliseen tilanteeseen, mikä voisikin olla jatkotutkimusaihe. Nähtäväksi jää, hyödynnetäänkö Navita Yritysmallin tarjoamaa mahdollisuutta lisätä tilikausia tiedostoon ja siten jatkaa yritysten taloudellisen tilanteen seuranta vielä pidemmällä aikavälillä. Toimeksiantaja sai tämän opinnäytetyön lisäksi paljon muutakin numeerista tietoa elinkeinokalatalouden yrityksistä ja toimialoista vuosilta 2005–2009. Tätä valmiiksi koottua tietoa voidaan käyttää hyväksi tutkiessa taloudellista tilannetta eri painotuksilla ja näkökulmista.

Opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoinen prosessi. Opiskelemani alan tiedon syventämisen lisäksi sain tutustua itselleni vieraaseen elinkeinokalatalouteen. Aloitin tutkimuksen tekemisen ollessani työharjoittelussa toimeksiantajalla, missä sain arvokasta kokemusta asialleen omistautuneen työyhteisön jäsenenä toimimisesta.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Kallunki J-P.; Kytönen E. & Martikainen T. 1999. Uusi tilinpäätösanalyysi. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Kallunki J-P.; Lantto A-M. & Sahlström P. 2008. Tilinpäätösanalyysi IFRS-maailmassa. Hämeenlinna. Talentum Media Oy.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Lauslahti S. 2007. Mitä talousluvut kertovat? Tilisanomat 2/2007.

Leppiniemi J.; Kykkänen T. 2007. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 5. Painos. Juva. WS Bookwell Oy.

Niskanen J. & Niskanen M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. 2. Painos. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Salmi I. 2006. Mitä tilinpäätös kertoo? 4.-6. Painos. Edita Publishing Oy.

Vilkkumaa M. 2010. Yrityksen menestyksen mittarit, Helsinki, Yrityskirjat Oy.

Yritystutkimusneuvottelukunta (YTN) 2005. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi, 8. Painos, Tampere, Tammer-Paino.

Sähköiset lähteet

Balance Consulting 2010. Kannattavuus- tulos ja tuloksen rakenne. Viitattu 25.08.2010. <http://palvelu.balanceconsulting.fi/palvelu/html/ohjell.shtml#5>

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) 2010. Viitattu 18.08.2010. <http://www.ely-keskus.fi/fi/Sivut/default.aspx>

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) 2010. Rahoituksen periaatteet. Viitattu 13.10.2010. <http://www.mmm.fi/fi/index/ektr/rahoitus.html>

Navita Yritysmalli –ohjelmisto, versio 2.0.572. Teemuaho Oy.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL) 2010. Viitattu 20.10.2010. <http://www.rktl.fi/>

Taloussanomien 2010. Taloussanakirja: kokonaistulos. Viitattu 06.10.2010. <http://www.taloussanomien.fi/porssi/sanakirja/termi/kokonaistulos/0>

Teemuaho Oy 2010. Navita Yritysmalli. Viitattu 05.10.2010. <http://www.teemuaho.fi/wwwteemuaho.nsf/pages/Navita%20Yritysmalli>

WSOYpro 2010a. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti. Viitattu 26.08.2010. <http://www.wsoypro.fi.ezproxy.turkuamk.fi/wsoypro.aspx?prevpos=tt111.0&page=selain&ts=yo&pos=tt111.4454&offset=0.63>

WSOYPro 2010b. Gearing. Viitattu 23.09.2010. <http://www.wsoypro.fi.ezproxy.turkuamk.fi/wsoypro.aspx?navi=Onlinepalvelut.Yritysonline&prevpos=tt111.5221&pos=tt111.5221&page=selain&ts=yo&openhaku=2&gethere=>